

Om nytten og bytteværdien af det der ikke var!

magtens deling
uge 17, år 2011

Universet udvidede sig også i denne uge, men jorden blev ikke væsentligt større, rigere på ressourcer eller naturligt givne mulighedsbetingelser af den grund. Mulighederne for udvikling ligger i det kvalitative, selv om de socialt og psykisk har det med at falde som det målelige, kvantitative.

USA fortsætter med at udstede penge, dollars, rigtigt mange dollars! USA's nationalbank opkøber amerikanske statsobligationer, som staten sælger for at finansiere sit underskud. Disse institutioner kan bare det der.

Bernanke, USA's nationalbankdirektør, [brød en historisk tradition](#), ved at optræde i fri dresur for pressekorpsset, bl.a. med en beroligende meddelelse til finansmarkedet om, at nationalbankens udlånsrente ville forblive mellem 0 og 0,25 % i en rum tid frem over. Denne arrogante gestus fik straks aktiemarkedet i New York til at stige, helt som forudset/forudsagt.

De gældsplagede amerikanere har ikke selv råd til at betale renter. USA's rolle i verdenssamfundet handler ikke kun om seddelpressen men også om militær og politisk magt, der er med til at sikre, at indkøb af råvarer i hele verden kan ske via dollars, der som sagt ikke koster noget for dem, der sidder på seddelpressen. USA orienterer sig mod og handler med hele verden, "som om" der var tale om et stort hjemmemarked. Det er muligt, så længe at verden accepterer dollaren som verdens reservevaluta, USA's selvviscenesættelse og køren på frihjul. Bernanke har fingeren på knappen til produktionen af verdens mest udbredte betalingsmiddel,

dollaren. Han bestemmer over den federale banks rentesatser. Men han bestemmer ikke enerådigt over, hvor længe den gigantiske udvidelse af verdens reservevaluta vil kunne fortsætte med dollars. På et tidspunkt går der inflation i dollaren, dvs. mængden af dollars bliver så stor, så verdens tillid til den som betalingsmiddel går mere eller mindre i sig selv. Verden bliver ikke nødvendigvis rigere, fattigere eller større, bare fordi der sættes tal på papir. Kun så længe pengene accepteres som gældsbeviser, betalingsmidler, har de funktion. Den dag man ikke gider betale i dollars længere, den dag er det ude med Onkel Sams storhed. Så forsvinder dollarens bytteværdi.

Der er en risiko forbundet med det eksplicit at benytte sig af italesættelsens magt. Der er risiko i det at stå over for et pressekorps, der kan finde på at stille spørgsmål.

Den taktik, der lever ved den eksplicitte brug af italesættelsens magt, den kan bryde sammen, når den blive reflekteret, dvs. når italesættelsens magt falder som tema for opmærksomhed; for selve italesættelsens succes afhænger bl.a. af, at det performative plan forbliver ureflekteret, dvs. af det, at temaet, den italesatte realitet, får lov at leve ved italesættelsen, frem for at italesættelsen ender op som temaet, som tema for den fri presses italesættelse f.eks., der hvor den fri presses mulighed for selv at sætte temaet sætter sig igennem med spørgsmålene, der flytter fokus i opmærksomheden, f.eks. på bekostning af Bernan-kes performance, iscenesættelse.

Bernanke har mere end italesættelsens magt i baghånden, og hans italesættelse af udviklingen henter sin virkning ved at referere til en realitet, f.eks. den der ligger i seddelpressen. Nu er han ikke forsvarsminister, men han har USA's militær i ryggen, som er en anden forudsætning for dollarens magt. Han italesætter ikke fremtiden ved eksplicit at referere til militære repressalier, eller grunde til, at det

kunne være uhensigtsmæssigt for dem, der skal påvirkes af talen, ikke at tage for givet, at verden udvikler sig som forudsagt med talen. Men så længe verden orienterer sig, "som om" magtytringen, italesættelsen af fremtiden, er fremtidens realitet, ja så længe "er" italesættelsen af fremtiden en selvopfyldende profeti, eller udtryk for en kommunikativt [performativ selvbekræftelse](#).

EU's nationalbankchef, Trichet, indledte en bebudet række af renteforhøjelser med en hævelse af den europæiske diskonto. Det var sammen med den amerikanske fortsatte lempelige pengepolitik grundlaget for prisstigningen på Euro i forhold til dollars. Euroen er tæt på at koste 1,5 \$.

Der er differentierede fordele og ulemper ved en stærk Euro, hvis man f.eks. kaster et blik på de interne forhold i EU. De spændinger og forskelle, der er mellem stærke og svage økonomier inden for unionen, [forstærkes af Euroens styrkelse over for dollar](#). EU's fædre havde fordelene ved det at kunne udstede sin egen globale reservevaluta for øje, da de skabte unionen. Men de problemer, som den stærke mønt giver internt i fællesskabets randområder, kan få det hele til at revne.

Italesættelsen af den økonomiske udvikling, dvs. intentionen om at italesætte værdistigninger på værdipapirerne med forsikringen om, at der vil være rigelige mængder af billige penge til rådighed, den er ikke sit eget helt store problem i en situation, hvor deflationen og lavkonjunktur banker på. Problemet for EU er at den europæiske centralbank ikke endnu køber de gældsatte staters obligationer op, for på den måde at sætte flere penge i omløb. Man er sat i verden for at styrke møntenheden, koste hvad det vil i spændinger mellem økonomierne i randområderne og de centrale vækstøkonomier. Forholdet mellem Euroen og Dollar koster arbejdsløshed [især i EU](#).

Rent diskursteoretisk

Rent diskursteoretisk, så bryder referencen til fremtiden sammen, når referencen til sig selv med dette "som om" eksplicit eller kognitivt manifesterer sig på det psykiske plan, dvs. når referencens "som om" refererer til sig selv!

Eksplicit udsagn: "Fremtiden bliver, som jeg har sagt, dvs. den bliver, som jeg beskriver den, og jeg beskriver den "som om", at du har gjort som sagt, ellers er det værst for dig selv, for enten får du med mig at bestille, eller også så har du taget fejl"! Dette udsagn, den fremtid, der endnu kun fremstår "som om", kan der refereres til på samme måde, "med samme mønt" så at sige: "Nu var det jo ikke så alvorligt ment, det var bare en politisk tale, en smule kommunikativ performance. Jeg ved da godt, at beskrivelsen af fremtiden ikke er fremtiden, og beskrivelsen af den var da også bare en beskrivelse. Den refererer slet ikke til noget. Beskrivelsen fremstår bare "som om" den refererede til fremtiden."

Der refereres her til referencen på samme måde, som der refereres til fremtiden. Udsagnets "som om" sættes ind i sit eget diskursive "som om": Der tales nu om den tematiserede tematisering af fremtiden "som om" den sagde noget om fremtiden. Det performative plan er et andet, fremtiden italesættes ikke længere, men italesættelsen er tema, tematisk realitet!

Det moderne samfund er kommunikation. De semantiske strukturer, den performative omgang med dem, de iagttagelsesformer, der præger indikationsværdierne, tematiseringen, opmærksomheden, samfundets handlinger; de falder som de mere eller mindre bundne forudsætninger for de sociale hændelser, de sociale forandringer og begivenheder.

Kurt Gödel har ikke levet forgæves. Han har efter sigende bevist, hvad der sker i et formelt system, når det refererer til sig selv. Det mi-

ster sin entydighed. På samme måde sker det med diskursen, når den tematiserer sig selv. Italesættelsens magt lever ved det ureflekterede plan. Når italesættelsen bliver temaet, så mister den funktion.

I denne uge blev Bo Lidegaard chefredaktør for dagbladet Politiken. Han kommer fra statsministeriet, hvor han fungerede som del af den absolutte diplomatiske top. Han kommer fra en position, hvor han var del af selve den lovgivende og udøvende magts inderkreds. Nu er han så også sat i spidsen for selve den kommercielle presse, den der ynder at omtale sig selv som de første tre magters vagthund.

Bo Lidegaard spillede en hovedrolle i det, der er blevet beskrevet som en diplomatisk katastrofe, nemlig Danmarks håndtering af klimatopmødet i december 2009. Han trådte som del af statsministeriet ind og overtog en hovedrolle på bekostning af klimaministeriet og en Thomas Becher, der blev gået under påskud af noget rod i nogle forberedelserne til klimatopmødet irrelevante bilag i et regnskab, som Becher for øvrigt ikke havde ansvar for.

Statsministeriet havde en plan. Al snak om juridiske forpligtelser i forbindelse med nedsættelser af udslippet af drivhusgasser blev fjernet af statsministeriet, og hele Kyoto-protokollens juridiske grundlag blev fjernet, imens man spillede en falsk melodi for især den tredje verden, hvor man lod "som om", at den gamle protokol stadig var i live.

Bo Lidegaard havde allerede først på året overtaget Connie Hedegaards rolle ved et møde med USA, der handlede om klima, og hvor alle diplomatiske traditioner ville have bekræftet Hedegaard som deltager i mødet.

Det danske papir, som regeringen havde lavet sammen med andre i-lande, og især USA, sivede ud på et uheldigt tidspunkt under topmødet. Ulandene blev sure. Og alt endte i kaos. Det

skal siges, at Lidegaard ikke nødvendigvis kan tage æren for ulykken, som dybest set skyldtes manglende vilje til at tilsidesætte hensynet til økonomisk vækst til fordel for hensynet til det sociale naturlige mulighedsbetingelser, som de findes i det globale klima.

Hvad der fra statsministeriets side skulle have været brugt til at skabe et billede på en samlet global og rationel stillingtagen i forhold til et alment globalt og forpligtende problem, det mislykkedes. Det tog sig på ingen måde ud "som om" verdenssamfundet havde forstået et problem, og "som om" at man var i stand til at tage sig af det på rationel og hensigtsmæssig vis. Og det, at mødet gik i vasken, var således godt for sandheden, der handler om, at det moderne verdenssamfund ikke er styret af nogen overordnet fornuft eller rationalitet, men derimod af en mosaik af rationaliteter, der på ingen måde kan siges at bidrage til nogen overordnet formålsmæssighed.

Men både Bo Lidegaard, og hans bror, [Martin Lidegaard](#), de lever på og af at fremstille både den økonomiske vækst og deres kamp for løsningen på alverdens problemer, "som om" det gik op i en højere enhed, selv om [den økonomiske vækst på ingen måde er udtryk for eller del af en udvikling, der går entydigt mod rigdom som kombineret løsning på alverdens miljøproblemer](#). Denne kombinerede løsning står i deres italesættelse "som om" den var. Deres italesættelse tilhører dog en større realitet. Således må man lære at skelne mellem realitetens italesættelse og italesættelsens realitet.

Hvad der er langt ude i en sammenhæng er centralt og nærværende i en anden. Selv kan jeg dog tale med om det at gå i skoven, helt ud i skoven, langt langt ud i skoven for at fælde "krukker"¹ ... og om det at læse historier for

¹ I tirsdags gik jeg i skoven og fældede "krukker". En krukke er et egetræ, der står i en "nyplantning" sammen med andre egetræer på ca. 25 år. Krukken adskiller sig fra de andre, ved at forgrene sig uhensigtsmæssigt, dvs. den busker sig går op og tager lys og energi fra de andre unge ege,

børn, der er endnu længere ude, og om hvorfor Bjarne Reuter (en rigtig god børnebogsforfatter) absolut ikke er noget nyhedsbureau, men derimod, og netop derfor næsten uskyldig, hvad man ikke kan sige om de kommercielle medier og brødrene Lidegaards performance. Tingene bider sig selv bag i, og noget ser bedst ud sådan, tilfældigt, bag fra, naturligt og medfødt..., fordi det essentielle nogle gange af helt uciviliserede grunde fremstår som velformede krukke (amfora), der gør det hele værd... gratis, tilmed og hvis ikke, da slet ikke, men netop misforstået, i en forfejlet tilgang til det, osv. Det kan alt sammen skrues ind på emnet, distinktionen mellem bytteværdi og brugsværdi, som den gode Karl Marx fik for vane, og som man husker at glemme her d.1 Maj, hvor både højre og venstreorienterede er så helvedes fokuseret på den økonomiske væksts nytteløse nyttighed, formålsløse formålsmæssighed.

Når jeg så respektløst bruger distinktionen, hvor jeg sætter nytten ind i stedet for brugen, ja så er det for at gøre opmærksom på min manglende respekt for de selvbestaltede eksperter i marxismens sande lære, der i den essensfikserede mysticismes tjeneste omhyggeligt husker at glemme deres eget performative niveau, når de rigtigt holder fast i bestemte begreber og kategorier, som om verden var distribueret perfekt på forhånd og i overensstemmelse med netop den store tænkere begreber.

I øvrigt har begrebet "nytte" en længere og mindst lige så interessant historie bag sig, med alt hvad der kan kaldes "utilitarisme". Nytten kom til kort som ultimativt meningskriterium lang tid før Marx tog sin distinktion mellem brugsværdi og bytteværdi i brug. Og evnen til at huske at glemme det manglende formål

uden at sætte sit ved i en stamme, der om ca. 125 år kan saves op i noget nyttigt gedigent tømmer. Krukken bilder sig nok ikke noget ind, men den er unyttig, set i lodsejerens perspektiv. Skovejere er nogle underlige typer. De sætter en ære i at etablere skov, som de ikke har skyggen af chance for at nå at se nytten af i de betydninger, som de definerer nytten ud fra og som de prioriterer efter i etableringen af skoven.

i al formålmæssigheden glimrer da også så klart i hverdagen, så livet i skoven, hvor naturen klarer sig så fint uden, virker som en ren pigenumse i forhold til.

Kendskabet, til hvad der foregår i magtens korridorer, behøver ikke være en forhindring for mulighederne for at kontrollere det, beskrive det forpligtende. Men de mange forvekslinger af de kommercielle interesser, som de plejes i de kommercielle medier, med de sande almenverdier, og forvekslingen af den enkeltes økonomiske succes med alle andres, og den direkte løgnagtige beskrivelse af den enes kommercielle succes som forudsætningen for alle andres, ja den tilhører det moderne samfunds selviscenesættelse.

Når man fokuserer på, at Kina er ved at komme på omgangshøjde med USA som verdens største økonomi, ja så har man fat i de kriterier for succes, som figurerer før alle andre i italesættelsens realitet, så har vi nået det, der kaldes nodalpunktet over dem alle, realitetsprincippet, skemaet, som det virker bag om erfaringen, og som erfaringer skæres til efter allerede på det transcendentale niveau, og disse kognitive forudsætninger de tilhører realiteten, hvor de som del af den bestemmer, hvad man kan se. Måden, som det moderne samfund beskriver sig selv og alt andet på, tilhører i den grad realiteten, også selv om beskrivelsen ikke svarer til det beskrevne.

Markedsfundamentalismen får kognitivt nytte og bytteværdi til at gå i et. Hvis ikke det kunne beskrives så helvedes videnskabeligt, at netop jagten på økonomisk rigdom på ingen måde er ensbetydende med løsningen på alverdens problemer, ja så behøvede man ikke være så fordømmende i forhold til den italesættelse, der præger det moderne samfunds forveksling af nytte med bytte.

Selve den økonomiske tænkning behøver ikke at stride mod det hensigtsmæssige i at forholde sig til det økonomiske systems eksterne mulighedsbetingelser, naturen og klimaet f.eks. Det at fokusere på et maksimum af nytte med et minimum af indsats er helt foreneligt med et andet kvalitativt udviklingskriterium, hedonismens f.eks. og andre former for kvalitetskrav, end dem der centrerer sig om at maksimere bytteværdierne.

I en tid hvor arbejdsløsheden buldrer frem i vor del af verden, hvor vi allerede og for længst har fået nok af det hele, men kun mangler at lære at nyde igen, frem for at gøre sig nyttig og produktiv i økonomisk bytteværdimæssig forstand, ja der handler det om, at den tilbagelænedede vegeerende indstilling ikke bare kommer af mentalt og fysisk overskud, men om at den fører direkte til et større overskud, større mentalt og kvalitativt overskud, der er helt og aldeles foreneligt med hensynet til naturen, klimaet og andre givne mulighedsbetingelser. Nydelse handler om kvalitet.

Men kampen for overlevelse i økonomisk forstand står i vejen for jagten på ren sanselighed. Hedonismens selvtilstrækkelige formålsløshed, dens beskedenhed og sparsommelighed er omgivet af smuds, patetiske og selvdestruktive overlevelsesforsøg, jagt på succes i destruktiv økonomisk og storforbrugende storsvinende forstand.

Nydelsen er lige som tiden aldeles tvivlsom, hvad volumen og målbarhed angår. Når man ser og lugter til marven på en overskåret krukke, stubben, så går man i et med denne hermafrodit, der havde nok i sig selv. Årringene kan både ses som indfoldet orden og udfoldet orden, det samme som forskelligt, eller det forskellige som det samme, med udgangspunkt i marven, der lugter surt af garvesyre, næsten lige så erotisk, som et lille snerpet numsehul, der fuldstændigt opslugt af sin egen søde smerte skiftevis trækker sig sammen og udvider sig. Nietz-

sche var hedonisten, der så nydelsen i den formålsløse evige genkomst, gentagelsen af det samme, det sammes gentagelse, hvor Adam Smith og Karl Marx var fuldstændigt optaget af utilitarismens nytteløse nyttighed, rationalitetens formålsløse formålmæssighed, som de skubbede foran sig med illusionen om formålet og nyttigheden i det hele.

I en verden hvor alt andet end den patetiske og selvdestruktive form for jagt på succes pr. definition er tabermentalitet, hvor en Bo Lidegaard vil stille sig op i rækken efter Tøger Seidenfaden med hele traditionen for essensmystificerende semantiske rammer centreret om markedet, er det afgjort på forhånd, hvordan Politikens selvbeskrivelser og fremmedbeskrivelser vil falde. Og det vil ikke være nydelsen der slår igennem, men sygdommen. Evnen til at kalde sygdommen ved navn vil på forhånd være gået under for i et med sygdommens patetiske kommercielle succeskriterier.

Mvh. Steen
1. maj 2011